

תמוד תשע"ה

בס"ד

**מהותה של החובה לברך
כניתה למצב שבו אדם אנווט מלקיים מצוות עשה**

ד"ר אבי יינרות, עו"ד

עלילוי נשמה

כרמליה בת הרב שאול אלכסנדר ע"ה

אבי מורי היה משה אהרון ב"ר מרדכי אלישור ינרות ז"ל
امي מורה, אצילת הנפש, היה דווייטל ינרות ע"ה (בת ר' אריה אפטרגוט ז"ל)
חונומי, היה נזקן (גלא) שטרנסט (בת ר' מנום הלי שיף ז"ל)
ת.ג.צ.ב.ה.

אסור להנות מן העולם הזה ללא ברכה

מקרה :

רופא מטפל בפצעים ואינו יכול לעזוב אותם לרוגע.
חלק מהחולים אינם נקיים ומהמקום נדרש ל'מבואות המטופלים'.
השוויע אורת חיות סימן קפ"ה ס' ה' פוסק כי במקום שיש בו ריח רע אסור לברך שם שאומר 'והיה
מןיך קדוש' – כל דבר שבקודשו אסור לומר במקום שאינו נקי.
אי אפשר לברך שם "שהכל נהיה בדברוי", והרופא גם לא יכול לעזוב את המקום לרוגע.
לברך אי אפשר – אבל, הרופא צמא.
הרופא אינו במצב של פיקוח נש או חול, אבל הוא צמא ומצטער כשהיאנו שותה.
האם יכול הרופא לומר כי הוא אנוס, ופטור מלברך, או שהוא אסור בשתייה וימתין עד שייתאפשר לו
לברך?

Document2

אסור להנות מן העולם הזה בלבד ברכה

מקרה:

רופא מטפל בפסיכיאטרים ואינו יכול לעזוב אותם לרגע. חלק מהחולים אינם נקיים ומהמקום נהשכ ל"מבואות המטופפים". השוויע אורה חיים סימן קפיה סי' ה' פוטק כי במקרים שיש בו ריח רע אסור לברך שם שנאמר "ויהי מהניך קדוש – כל דבר שבקדושה אסור לומר במקום שאינו נקי. אי אפשר לברך שם "שהכל נהיה בדברוי", והרופא גם לא יכול לעזוב את המקום לרגע. לברך אי אפשר – אבל, הרופא צמא. הרופא אינו במצב של פיקוח נשע או חוליל, אבל הוא צמא ומצער כשאינו שותה. האם יכול הרופא לומר כי הוא אנוס, ופטור מלברך, או שהוא אסור בשתייה וימתין עד שייתאפשר לו לברך?

דין:

מה המשמעות של החייב לברך? אם חכמים תינקו מצוה לברך קודם האכילה – הרי שכайн אפשרות לברך – המצווה לא נאמרה. אם אכילה בלי ברכה היא איסור – הרי שכל עוד שעון פיקוח נשע און מה שישיר את האיסור.

דוגמא:

אדם הויל ברחוב עם טלית, ואחת מהציציות נפלה. לשיט ציצית חדשה ולעשות קשרים בשבט – אסור. הוא לא יכול לשיט ציצית – האם מותר לו להמשיך ללבכת, עם בגד שאין בו ציצית? שיטת הר"ש מדורייש – שאסור לו להמשיך ללבכת, כי יש איסור ללבכת בגדי כנפות בעלי ציצית. שיטת ר"ר והמדרבוי: מותר לבוש את הבגד, כי אין איסור ללבכת בגדי ציצית אלא שיש מצווה לשיט ציצית בגדי שיש בו ד' כנפות ואם אינו עשה כן עבר על מצוות עשה. התורה אמרה "גדילים תעשה לך" ולא אמרה שאסור לבוש בגדי בעלי ציצית. לכן, במקרה שאינו אפשר לקיים את המצוות להטיל ציצית בגדי אין הפרה של מצוות עשה. ואין לומר שהוא בגדר של מי שאינו מכניס עצמו למצב של אונס, כי מלכתחילה אין חיב במצב הזה.

אסור להנות מן העולם הזה بلا ברכה

מקרה:

רופא מטפל בפסיכיאטרים ואין יכול לעזוב אותם לרעה. חלק מהחולים אינם נקיים והמקומות נחשב ל'מקומות המתווגים'. השוו' אורת חיות סימן קפ"ה ס' פוסק כי במקום שיש בו ריה אסור לברך שם שנאמר 'ויהי מחניך קדוש – כל דבר שבקדושה אסור לומר במקום שאין נקי'. אי אפשר לברך שם 'שהכל נהיה בדברו', והרופא גם לא יכול לעזוב את המקום לרעה. לברך אי אפשר – אבל, הרופא צמא. הרופא אינו במצב של פיקוח נש או חול, אבל הוא צמא ומצטער כשהיאנו שותה. האם יכול הרופא לומר כי הוא אונס, ופטור מלברך, או שהוא אסור בשתייה וימתין עד שייתאפשר לו לברך?

דין:

מה המשמעות של החיוב לברך?
אם חכמים תיקנו מצווה לברך קודם האכילה – הרי שכайн אפשרות לברך – המציאות לא נאמרה.
אם אכילה בלי ברכה היא איסור – הרי שכל עוד שאין פיקוח נש אין מה שיסיר את האיסור.

דוגמא:

אדם הולך ברחוב עם טלית, ואחת מהציציות נפלה. לשים ציצית חדשה ולעשות קשרים בשבת – אסור. הוא לא יכול לשים ציצית – האם מותר לו להמשיך ללבכת, עם בגד שאינו בו ציצית?
שיטת הר"ש מדורייש – אסור לו להמשיך ללבכת, כי יש איסור ללבכת בגדי ד' כנפות בעלי ציצית.
שיטת ר' יוחנן ר' זעירא: מותר לבוש את הבגד, כי אין איסור ללבכת בגדי ציצית אלא שיש מצווה לשים ציצית בגדי שיש בו ד' כנפות ואם אינו עשו כן עבר על מצוות עשה. התורה אמרה "גדיים תעשה לך" ולא אמרה שאסור לבוש בגדי בעלי ציצית. לכן, מקום שאי אפשר לקיים את המצוות להטיל ציצית בגדי אין חפירה של מצוות עשה. וכן לומר שהוא בגדר של מי שאינו מכניס עצמו למצב של אונס, כי מלכתחילה אין חיוב במצב הזה.

- ברכות ליה – החיוב לברך אינו רק מצווה אלא **אסור לאדם להנות מן העולם בלא ברכה**. המשנה ברורה למד مكان שמי שנמצא בבית המרוחץ ולא יכול לברך – שלא ישתה!
مكان עולה שהדר הנמצא ב'מקומות המתווגים' – לא יכול לשתה.

ודוננה למצות צדקה שהיא חיוב גמור וככל מצות עשה, ואם הוא עוסק במצוות פטור מלהת צדקה. בדואית בגוף יב"ג כ"ט. א' ועוד מקומות) דכשעוסק בהשbeta אבידה פטור מלחת פרוטה לעין. ואע"ג שיש בעודה כמה לאוין "לא האמץ" ו"לא תקפון" (עתום כתובות מ"ט. ב' דה אכיפה) והרי עוסק במצבה אין מותר לעبور על לאוין. אלא כניל' דיסוד החיוב של צדקה הוא מצות עשה, והלאוין הב

על מי שאינו מקיים את החיוב עשה שמוטל עליו, שעובר גם בלאו. פשאי' שפטור מהמצות עשה, אין עליו לא העשה כלל.

וכך גם האיסור דרבנן ליהנות מהעהוה"ז بلا ברכה הוא רק על מי שיש לעילו חיוב ברכה, אבל מי שפטור מהמצוה לביך אין עליו איסור כלל.

כתובות (מ"ט, ב' ד"ה אכפייה) בגיןן האם כופין על צדקה שהרי היא מצות עשה שמtan שביה בצדקה, וכתובו "ועוד דבר הצדקה איכא תרחי לאו לא תאמץ ולא תקפון", וזה לאוורה דלא כתהנו". וכן תירוזא קמא של תוס' ס"ל דאן כופין על הצדקה ע"פ שיש כמה לאוין, ע"כ חינוי מפני דס' של שולאו והוא עד כמה שהעשה מחיב, ובנ"ל. וא"כ בחלקו הראשונים בicodeה זה.

איבורא היה מצאנו פטור עוסק במצבה גמי צדקה ("פרוטה זרב יוסף" ב"ט כ"ט, א') וכייד באז ואו תירוזא בתורה של תוס', הרי בלאו אין פטור של עוסק במצבה. (ומזאתו בשווים שם אריה השמות ס"ג).

שמביאו שכבר הקשו בז' - שמי' זריך צדקה לעכzz"ל דגם תירוזא בתורה ס"ל שללאו הוא רק עד כמה שהעשה מחיב ולא יותר, ולכן העוסק במצבה דפסוד מהעשה גם לאו אין בז' ורק לעין דמי כביה ב"מזה שכך שכך בצדקה פלוי וכו' וככל שעד מהיום זוקא שאינו מביך לאחרים, אבל עצמו תיבב לביך. טז. כי' האמור בינה (אריך יג, ג') ועי' הווע'

האיסור לדחות מלהוה"ז بلا

ברכה - גאנז"ע

"אינו דוח זאגנו מברך בדרכת המוציא. תדין הוא "אסור לאדם שיחנה מהעהוה"ז بلا ברכה" (לקמן ל"ה, א') וקשה אין רשי האונן לאכול בלי ברכה לפניה, הרוי עובר באיסור דרבנן שננה מהעהוה"ז بلا ברכהיו.

ולק"מ דהא יסוד החיוב לביך לפני האכילה נלמד שם "דאתיא בקי' כשהוא שבע מברך, כשהוא רעב לא כ"ש". וא"כ חיוב הברכה הוא כמו ברהמ"ז שהוא מצות עשה. וכך שאונן פטור ממצוות עשה דברהמ"ז, כך פטור גם מברכה שלפנייה. וause' שבלא ברכה לפניה יש גם איסור ("אסור להינות מהעהוה"ז بلا ברכה"), האיסור תלוי במצבה, וכל שאינו מצווה לביך אין כאן איסור.

שם שמאדר כהכורי יעקב שפטור און גס מנט"ז. ומחלוקתם בתקנות נט"י לחולין, האם יסודה היא איסור אכילה פת לא נט"ז, או דהיא מצו"ע ליטול ידים. הברכ"י ס"ל דכמו בתרומה חכמים גוזר על הייזים ליהנות שניות ולכון איסור לאכול בל נט"ז, ובודאי שהאונן בכלל איסור זה, אך גם בחולין שגורו משוט סרך תרומה היינו שנודו איסור על אכילה בל נט"ז, וגם אוןן בכלל האיסור. משא"כ הבהיר יעקב ס"ל דמשוט סרך תרומה ייקנו מצו"ע ליטול ידים, ואונן פטור.

טו. וכבר הקשו כן. עי' ש"ח בריך ו' עמ' 157 אונן. טז' וזה כמה שנים הוקשה לע"ד דלפז' (שהיבר ליטול ידי לנטערה) יהה חיוב האוןן לביך ברכה תנחנן ודאיقا איסור להינות מהעהוה"ז بلا ברכה. ואילו הפסיקים הסכימו דאוכל بلا ברכה".

ובאמת עי' ר"ש דמאי (א', ד) שהולך ומפרש הדינו זוקא שאינו מביך לאחרים, אבל עצמו תיבב לביך. טז. כי' האמור בינה (אריך יג, ג') ועי' הווע'

יום, וכן לעניין עיר הנודחת. ושיעור זה נמצוא לעניין מזוודה בשוכר בית, עד ל' יום פטור ממזווה, ושם חקרו האתרכונים בשוכר בית ליותר מל' יום אט חייב לאלאהר במזוודה או שלא יתחייב רק לאחר ל', ובנמו"י כאן כתוב, מודאמר סתמא דבפתות מותר ולא חלק בין אם ירד להשתקע או לגור ש"ם שאין תליו בគונתו אלא אם גור שם, ולפ"ז נראה דכן הוא גם לעניין מזוודה דאיינו תלוי בគונתו להשתקע אלא אם דר שם ל' יום, אבל במרדי כתוב בשם ספר החקמה דהבא להשתקע הווי קורתה בבית דירה וכי שהקנין מוכיח שדעתו להשתקע, ולפ"ז אפשר דגם לעניין ל' יום תליו בדעתו, שאם בדעתו לשוחות בעיר ל' יום הוא מיד מושבי העיר, וה"ה למזוודה, [ויש להלך].

(מ) שם ע"ב צדקה נגנית בשנים שאין עושים שרורות על הציבור פחות משנים, ומאי שרורתא שממשכניין על הצדקה, ומובואר דא"צ שלשה למשכנן וסגי בשנים, ותימה דהא כל כפיה צרכיה בי"ד ואין בי"ד פחות מג', וזאת במשובב נתיבות סימן ג', וברבמ"מ כתוב כי"ד יורדין לנכסייך וכי וממשכניין על הצדקה, ומושמע דקאי ארישה דמילתי דבי"ד ממשכניין, אבל בגמ' הרי מפורש דשנים ממשכניין, ושמא ייל' דהגבאים יש להן רשות מביא"ד למשכנן והן שלוחיו בי"ד דהא מיירי שכבר היה קצוב כמה יחן כל אחד כמש"כ בתוט.

(מ') שם. בגמ' ילק' מקרא ותם יקחו את הזוחב לצוריך שניים. וקשה דהא בנדכת המשכני לא היו ממשכניין כמפורט בכתוב כל אשר ידבנו לבו ולא הייתה שם כפיה כלל ולמה צרי' שנים, אלא דהכתוב והם יקחו את הזוחב איררי בוגדי כהונת דזה בא מתרומה הלשכה מהשקלים ובזה ממשכניין.

(מ"ח) שם תוד"ה האכפאה לרבע נתן וכו' בצדקה לפון משום דאית בה לאו, ומ"מ העוסק במצוה פטור מלימתב רפטא לעניא, דהלאו בא מכח חייב המזווה וכיון דעתך מהמזווה ממשילא לכלא לאו [כעין מש"כ רמב"ן וריטב"א עי"ש] אלא להתינח אם נפרש דבשעה שעוסק במצוה הוא פטור מזווה ואם יקיים המזווה

אבגדת חבירו אבלanca כיון שגם הוא נהגה מוהה כמו חבירו אין זה הפסד ממשון.

(מ"ב) שם. לפי ממשון גובין או לפי נפשות, והינו דמספקא ליה אם הגיסים בא משום ממשון נפשו כמש"כ בנו"י, ולכך קשה כיון דנתפסרו עם הגיסים בממשון הא איגלאי מילטה שלא היה סכ"ב ולמה גובין לפי נפשות ואךداولו לא נחפסרו היה הורג הנפשות אבל אל' בכא על ממשון אילו לא גונטו לו ממשון היה הורגן, ומלשונו הרא"ש נראה דתלו מה היה עיקר כוגנו של הגיסים וצריך ביאור מה לנו בכוונה והgisים מ"מ הדבר שווה בשני האופנים שאם לא יתנו ל' ממשון יהגו ואם יתנו ינצלו וצ"ל דהיכא דהgisים בא מתחולתו על ממשון, נמצא דבמהה שאין גונתינו ל', הון מביאין הסכמה על עצמן, אבל היכא דיעיר כוגנו על נפשות, הסנה באה מאליה אלא שיוכלו להצלי עצמן בממשון [וז Rogma רחותקה לחיילוק זה ברמב"ם פ"ה מיסודה התורה Adams עבר ולא גהור פטור מעונש ואנוש הוא, אבל וכתרופה באיסוחה נוקה אף דעשה כן להנצל מסכנה, לא מקרי אונס].

(מ"ג) שם. תוד"ה לפי שבanche ממשון וכוכ' דהgisים ברכינו אינו בא אלא על עטקי ממשוןadam לא יעדמו כנדדו לא יזיק לוגוף, וקשה דא"כ למתה במחתרת מותר להרוגו יתנו לו כל ממשון, וצ"ל, כיון דזה אין עלי' חיזוב לעשות כן, ממילא הגב הוא בכל רוחך ומותר להרוגו, ובצעין סברא זו ברשב"א — יבמות פ"ט — לעניין מות מצוה בכחן, דאיינו חייב לשוכר ישאל ומותר להיטמאות, אף דבשביל ממשון לא הות להיטמאות, אלא כיון דאיינו חייב לשוכר, ממילא הוא בכלל מות מצוה.

(מ"ד) דף ח. רב' פתח אוצרות, אמר ע"ה אל יכנסו, וקשה דהא גם ע"ה מצווין להחיזין ובכארה ייל' דמיiri שלא היה סיפוק לכל וע"כ ת"ח קודם לע"ת להחיזתו מבואר שלחי הוריות, אבל קשה רקאמר רב' לטעםיה דאמר אינו פורנגיית בא לעולם אלא בשביב ע"ה, ומשמע דזהה ביחס לפונס לכל ומ"מ לא רצתה לפונגס, והוא תימה דעתו ממשום דעת"ה הוא אינו מצוין להחיזותן.

(מ"ה) שם. הנודר מושבי העיר כל שעשה ל-

WILLIAM BROWN, M.D.,
of Boston, reported that he had examined a
large number of patients with chronic bronchitis
and found that the disease was more prevalent
among those who had been exposed to cold air
than among those who had not been exposed.
He also found that the disease was more
severe in those who had been exposed than
in those who had not been exposed.

אסור להנות מן העולם הזה ללא ברכה

מקורה:

רופא מטפל בפסיכיאטרים ואינו יכול לעזוב אותם לרגע. חלק מהחולים אינם נקיים והמקום נחשב ל"מגאות המטופלים". השווי עוזרת חיים סימן קפיה כי מקום שיש בו ריח רע אסור לברך שם שנאמר "ויהי מוחיק קדוש – כל דבר שבקדושה אסור לומר במקום שאין נקי. אי אפשר לברך שם "שהכל נהיה בדברו", והרופא גם לא יכול לעזוב את המקום לרגע. לברך אי אפשר – אבל, הרופא צמא.

הרופא אינו בעקב של פיקוח נשא או חולי, אבל הוא צמא ומצטער שאינו שותה. האם יכול הרופא לומר כי הוא אנוס, ופטור מלברך, או שהוא אסור בשתייה ויתקין עד שייתאפשר לו לברך?

דין:

מה המשמעות של החיוב לברך? אם חכמים תיקנו מצוות לברך קודם האכילה – הרי שכайн אפשרה לברך – המצווה לא נאמרה. אם אכילה בלי ברכה היא אישור – הרי שככל עוד שאין מה שישיר את האיסור.

דוגמא:

אדם הולך ברחוב עם טלית, ואחת מהמצוות נפסלה. האם צריכה חדשה ולשעת קשרים בשבת – אסור. הוא לא יכול לשים ציצית – האם מותר להמשיך לכלת עם בגד שאין בו ציצית? שיטת הר"ש מדורייש – שאסור לו להמשיך לכלת, כי יש אישור לבגד של ד' כנפות בלי ציצית. שיטת ר"י והמדרש: מותר לבוש את הבגד, כי אין אישור לכלת בבגד בלי ציצית אלא שיש מצווה לשים ציצית בבגד שיש בו ד' כנפות ואם אין עשו כן עובר על מצוות עשה. התורה אמרה "ונדרלים תעשה לך" ולא אמרה שאסור לבוש בגדי ציצית. לכן, במקרים שאין אפשר לקיים את המצווי להטיל ציצית בבגד אין הפרה של מצוות עשה. וכן לומר שהוא בגדר של מי שאינו מכניס עצמו למבצע של אונס, כי מלכתחילה אין חיוב במבצע הזה. ברכות ליה – החיוב לברך אינו רק מצווה אלא אסור לאדם ליהנות מן העולם **בלי ברכה**. המשנה בדורה למד מכאן שמי שנמצא בבית המרוחץ ולא יכול לברך – שלא ישתה! מכאן עולה שחד"ר הנמצא ב"מקומות המטופלים" – לא יכול לשתה.

אונו – פטור מן המצוות, ובכל זאת אפשר כרצונו ולא מבורך. למה מותר לו לאכול ואינו חייב למעט באכילה, שעה שאיןנו מבורך? הרי אסור להנות מן העולם בלי ברכה. מוכיח מכאן הרב אלישיב כי אין אישור לאכול בלי ברכה, אלא יש מצווה לברך – וכשיש מצווה נקבע הדבר בלשון של אישור לבטל אותה – אבל זו חומרה של מצווה "העשה" "מדרבנן לברך".

לפי זה – אם הוא פטור מן המצוות (אונו או מי שנמצא במקום מסוים) – יכול לאכול בלי לברך! הוא הדין ביחס ללימוד תורה, מי שאינו יכול לברך – רשאי ללמד בלא ברכת התורה, כי אין אישור ללמידה בלי לברך, אלא שיש מצווה לברך קודם הלימוד. ממילא את מנוע מלברך – ימשיך ללמידה **בלאי לברך!**

בעל קרי – פטור מלברך ובכל זאת ממשיך לאכול.
 מבאר רשיי כי כיון שברכות הן מדרבנן – הרי שמדובר במקרה שבו מלכתחילה רבנן לא תיקנו את החיוב.
 ככלומר, זה לא מצב שבו יש אונס מלברך, אלא שלמכתחילה לא חל חייב.
 ואט כן, יתכן شبיחת למבואות המתוונפות (המקורה של הד"ר) או במקורה של מרוחץ (شمובה במשנה ברורה) שמדובר באונס מלברך – אסור לאדם להכניס עצמו במצב זה. ורק במקרה בעל קרי או אונס שלמכתחילה אין ציווי לברכ' ולא חל חייב – מותר לאכול ולשתות כרצונו בלי לברכ'.

Document2

מסכת ביצה דף ז – אין לשחות ביו"ט מלכתחילה אם לא הכנן מבעוד יומם עפר לכיסוי דם. ולכארה, למה שהדבר לא יהיה מותר לשיטת המרדכי, כמו ללבכות בלבד בלי ציצית ביו"ט? הרי התורה לא אסורה לשחות בלי כיסוי הדם, אלא רק ציוותה לכיסות. ואם כן, כשאי אפשר לכיסות ביו"ט הוא פטור מכיסוי, ולשחות יוכל?

מאנת ביצה ז' ? – אין לשחות ביו"ט מלכתחילה אם לא הcin מבעוד יומ עפר לכיסוי דם. ולכארה, מה שחדבר לא יהיה מותר לשיטת המרדכי, כמו לכת בבד בלי ציצית בי"ט? הרי התורה לא אסורה לשחות בלי כיסוי הדם, אלא רק ציוותה לכוסות. ואם כן, שאי אפשר לכוסות בי"ט הוא פטור מכיסוי, ולשחות יכול?

1. תירוץ של הרב אייזל חריף (רבן של סלונים) בספר "עמק יהושע" –

- בציצית – אין אפשרות לקיים את המצווה בי"ט.
בכיסוי הדם – יש אפשרות לקיים את המצווה בי"ט – אילו היה לו אף מוכן מבעוד יומ רק לו אישית אין. لكن אסור לו לשחות בי"ט.

.2

Document2

העשה זאת או אמור ללבוש והגד, ואם בצעירת אמרינו דאי' גשה גורה או יסוד לבשה כל שיקנית מושת. אך גם גבי כוסי נימא דמה שלא כל לקיט העשה איננה גורה או יסוד על שיקנית העזה ולו יתכן לומר דברם ביטול העשה גורה או יסוד על גוז העשה ועליהם אמור לו לשוחה. העשה הנורא לביטול העשה. אבל תנאי יש דבר שיא באומן שיש העשה שאו הוא בכל רגע מצווה בקטן ועשה ציצית מטילה עליו לאיסור לבושו ביל' ציציות. שיכשדי איינו מצווה בקטן ועשה ציצית אלא אדרבה יש עליו והורה שלא יעשה היהם ציצית דגמי קיריה הציונית וזה. אולי שבת וכל שאינו בקטן ועשה איינו באיסור דרבנן. ומכיון דעתך אין כאן מילא גם איסור אין כאן. אכן אין העשה הינה שעהה אמר עליו את הלבשה אם אין העשה הינה במצוות ולחשיך וזה עמוד באהורה שלא לפשות ציצית היהם. משאכ' גני כסוי. עצם הפטרי מותר ביריש והוא עמד במצווה עשה בעמוד וכשהן וכאן גם האיסור קים מכה העשה שלא לשוחה ולא יכול לעשוה מעשה שיגורו לו עיריה העשה.

אל' ולפ' י' עשה מה שתקנין ממנה זאך והוא פער שלא נמזה שט ציצית מחר להלבש בלא ציצית כמו בשעת ללבשו האות יש להלך מוכן. דבשעת אין' בקטן ועשה ציצית היהם ומטילה זאך איסור ללבוש בלא ציצית. דכ' עשה זיין כאן דואיזי איסור הוא מולה מכח העשה אבל בחול אם הוא בקטן שאין גונזא שט ציצית העשה רקם ועשה ציצית איכא. אל' והוא אונס שאנו ביל' ליהמת. אמרין דמבחן ועשה יס איסור ללבוש בגד בגד ציצית וכמו לעזין כוסי חדף.

סימן ז'

ברכה על טלית של ביהיכנים

נשאלתי ע"ז טלית בזירות השicketת לבית הכהנת והיא מוקדשת ללבור שיטול בה מז שידת, אם ישאים לחתופהה בה ביל' ברכה כשמתחכחים לא להמן.

הנה, במשנה ברורה (סימן הקמא) לענין עטיפת החץ סלילת אכזרה הסלהה הגיא בשם מס' זאך שלא ינגיש עצמו לדבר שיש בו ספק ורב לא יכול לטלית שלא אל' יקח סלילת של תבורי ביבנה לכער פטור מציצית וכיוון שנוטול רק לבוב לא לנקנו. והמשנה ברורה והסיק שטplit של הקול לא יקח שהוא ביל' נשל. ומכבריו מבואר שאפלו אם הוא מכין שלא לנקנות אין זו מועיל בטלית של קהה.

אולם בקטום אחר כתבתה של אהורה דין זה תחול בשני תחריזים שבגמרא יומא (דף יב' ג'א) לענין חיזב ביהיכן במוחות. אם דין ביהיכן הוא בשל שותפות או גוץ של שותפות. ולהזח חרוץ בגמרא שם מחלוקת בין של כריט לכריט ומשות כריטים אין לה בעילם מחלוקת

שלא קשור שני ציציות בשתי נסימות ביחס אלא כל כני בנוי עצמה לא ~~שטיים~~ טעמי אל' שכוב הבב' ובל' השאלה היא שהקשירה מהברות אותן להוט אוד ווין וכן ד' חותין, ע"ז ייל' בפסילות שחי' בין כר' החותין הם כר' לשווים בקשר הראשון שמצוות בכרכ' ושוב אין' קשר אחר קשר. וכגראו שוו גם כוונת המג'א (סימן כג' ס'א). שבשערע שם עסיף ב כתוב המבורר: יש נהוגים לבקש שני ציציות שבשוני נופט וכמי זה עם זה כשכנוכיס לבית הקברות וכרי ומגנגי הביא שטם דברי התוט' בברכות הניל' ומטיים דאספר דסקלישר ב' זה בוט' טאנן.

סימן ט'

טלית שנפסקו ציציותו בשבעת, אם שבר על עשה בלבישתו

ב' ס'ב' יג כתוב במדרשי אוכר היר' שלמה מדורויש שאם נסלק לאיש חות' של טלית בשבעת שאסור ללבשו עד שיתקין אותו שאם ללבשו עבר בעשת והשיב ר' דליהו וכרי' ומצוות עשה ציצית אינו אלא לטלול בו ציצית כשלבשנו ולא אמר הכהן בלבד לא לבש בגד שיש לו ארבע נסימות באלה ציצית דאי' היה דמי עמו אלא נסימות עשה גרייז לא לטלול בו ציצית וממי אין הפליטה בו שאות שבעת ובוחל ודאי' ענבר כל שעוה שלבשו בעשת ובספר עמק יהושע להנגיד'א סולאנים זכי' (סימן ב') הסקה על המדרשי' חיל': ולכארה היה נרא להכיא ראייה דלא חמזרדי' וחא אומראין בפרק דביצה (פרק ז') ולא ישחות ביריש מטה שאין יכול לסתות. לפאי דעת הר'י שבמדרשי היה מותר לשוחות ביריש. ואיל' משם ואנו יכול לשוחות הא הוונה לא אורה לשוחות בלא כסוי אל' דבוחה הגרה אם ישחות שוקרים מטה כסוי. ואיל' כוון דבידיס איא' לכוסות. אל' מותר לשוחות ולא יכשה כמושיב' הר'יBei ציצית בלבשה ומותר ללבוש בגד. אך מה אין ראייה דוא דכתיב ר'יBei ציצית דאי' לטעון בשבעת מותר ללבוש הגד. היינו מטה שאין בגד שיעשה הציצית בשבעת דקרו עליון ואוריתא אבל בבי' בסיני הדם דאספר לכוסות ביריש אל' דמחמת שאין לו עסף מכון פ'כ' איא' לכוסות. וכן כוון שאי' איסור לו לקיט רק למחלת שאין לו עסף מוקן. פ'כ' אין' שוחין ביריש. מס'א' בגין ציצית דאי' בא' בשום מושן לשוחות הציצית בשבעת עיל' שדי' ללבוש הגד בשבעת עכלי'.

ולפי' דבריו קדרות ואונס מוגנות למעין. והרי' אם בכוני אי' אפשר לקליטים מהזאה והוט מזוייז כשרה. לנו עסף כמו שבציצית שאין לו טלית מזוייז כשרה. וכן ציצית להכרי' וביריש באון המתבעל על המעיין. ואקורדים דיריש והושיא היה מבכט. אם מזוז עשה. גורמת אהורה איסור שבלא קיט משחה נאסר לעשוה הגר' שיבנאוו לביטול העשה. אל' גם גבי ציצית נאמר וכל שלא יקח

מג קהילות בא בתרא סימן י עקב

וניה ונה נון ה'סורה קורב בטחוטם נטהרט
טוט מהויכ בז'ה, טפי ו' לאסזר ער' מוכת
סיא' לדע' טהרה ז' ז' ה'תמאט מגש
ד'ן במלות מי'ין כו'ן צפפומל חי'ו מהויכ
לטהרט, ממע' כו' גני ז'ווין, וגפרע נז'רו
בע' דסמרדי ז' נ' בז'ה פלי' מלה' מדען
נשין נער'ויה ח'ויה ו'ר' פלאן.

ולענ'יד שדר' בכנ' מהויכ צעה' וטטה'ת
גע'ו ז'ו'יה הו'ס סוח' ז'ר'ה'
נק'יס מה'ו' ז'ו'יה צ'ג'ר ז' ז'ון צ'ל'ה' ז'ן
בע' ז'ג'ב מה'ה צ'ב' ז' ה' קוי'ס מה'ה
ז'ו'יה כו'ו' ו'ה' ז'וק'יס מה'ה מה'ה
כ'ו' ז' ז' קו'ק' ג' ג' צ'ב' צ'ב' כ'ב' כ'ו'
ו'ה' ז'ג'ג' ז'ג'ג' נ'ס'מ'ה ס'ה' ג'ה' ו'ה' מה'ה
בכ'מ'ה ו'ט'ג'ג' ס'ה' מה'ה ז'ג'ג' מה'ה
ז'ו'יה ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'
כ'ו' ז' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'
כ'ו' ז' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'
ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'

בז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'
ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'

בז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'

בז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג' ז'ג'ג'

בז'ג'ג'

מסכת ביצה דז – אין לשוחות ביום מלבת הילה אם לא הכנן מבעוד יומם עפר לכיסוי הדם. ולכара, למה שהדבר לא יהיה מותר לשיטת המודרכי, כמו ללבת בגדי בלי ציצית ביום? הרי התורה לא אסורה לשוחות גלי כיסוי הדם, אלא רק ציוויה לכיסות. ואם כן, כשאי אפשר לכיסות ביום הוא פטור מכיסוי, ולשוחות יכול?

1. תירוץ של הרב אייזל חריף (הרב של סלונים) בספר "עמק יהושע"

- בציצית** – אין אפשרות לקיים את המצווה בשבת ולא נאמרה כלל מצוות קשייה.
- בכיסוי הדם** – יש אפשרות לקיים את המצווה ביום ונאמרה המצווה רק שיפסית לא יכול לקיימה אם לא הוכנו מבעוד יום. אבל, אילו היה לו אף מוקן מבעוד יום חייב לקיים. נמצא שיש חיבור ורך לו אישית אין עפר – והוא אנוס. لكن אסור לו לשוחות ביום.

שאלת הרב צבי פטח פרנץ

הרי במנון אברהם (מקור 3 בדף המקורות) מובהר כי גם בציצית ביום חול – כאשר אין אפשרות פיסית להשיג ציצית – יכול ללבוש ד' כנפות בלבד לבך. ולכара, ביחס לשבת נינו לומר שיש פטור גמור כי לגבי שבת לא חייבו להტיל ציצית. לעומת זאת ביום חול כשאין ציצית אין זה מצב של פטור מן המצווה אלא של אונס מלקימה ואסור לאדם להכנס עצמו למצב של אונס והדבר דומה לכיסוי הדם ביום.

2. תירוץ של ה"עוגן יומ טוב" סוף סימן א' ושל ה"קהילות יעקב" במסכת בא בתרא סימן י'

- בציצית** – את המצווה של היום לא נתן עיי' כך שנדחה את הלבישה של בגדי מחר, כי בכל יום ויום יש את המצווה שלו בנפרד.
- בכיסוי הדם** – יש אפשרות לקיים את המצווה ע"י דחינת השחיטה למחר.

בדומה לכך, אם אין לו סוכה – ואדם רוצה להחמיר שלא לשחות מחוץ בסוכה, הוא לא מרוויח כלום, כי לא ניתן ללבוש את מנות סוכה ממילא, שהוא אין לו סוכה. לכן, זה דומה לציצית בשבת – שם אין לו הוא יכול ללבוש את בגדי בלי ציצית.

דף על הדף סוכה דף כ עמוד ב

במשנה: מעשה והביאו לו לריב"ז לטעום את התבשיל ולראג שני כתובות ודלי של מים ואמרו העולם לסתוכה וכו'.

ובגם' מבואר דעתם בא להחמיר על עצמו מהמיר וכו'.

ויעי' ברכמ"ט בפ"ז דסוכה ה"ז שכ"ד מותר לשותה מים ולאכול פירות חוץ לסתוכה וכי שיחמיר ע"ע אף' בימים ה"ז משובח י"ש, וכ"ה בתשו"ע (ס"י תרל"ט ס"ב) י"ש.

ונסתפקת' אם נאמר דה"ז "משובח" כשלא אוכל עראי חוץ לסתוכה דזוקאCSI קשיש לו סוכה לישב בו והולך ואוכל שם דברה ה"ז משובח דמקיים שם למצ"ע דסוכה אף בהאר כשאין לפניו בההיא שעתה סוכה אותה מ"שובה" כל אל לא אוכל עראי ולא שותה שכן בלאו כי אין מקיים למצ"ע סוכה וא"כ מה בעש' שלא יכול בית ואדרבה אם לא יאכל ה"ה מפסיד לברכת הנהנין דשכהל וברכה אחרונה וכן מונע מעצמן שמחות י"ט ומצתער בי"ט "במניעתו" מלשנות או לאוכל, או שהוא אף כשאין לו סוכה ה"ה משובח, דاكتני אינו אוכל חוץ לסתוכה אף "עראי".

והנה מהעובד במשנה הכא ליכא ראה דאף כשאין לו סוכה ה"ה משובח, דהא אייר' דהיה לריב"ז ולראג סוכה במקומם וככל' שאמרו "העולם לסתוכה" וא"כ אפשר לדזוקא בכח'ג ה"ה משובח ולא כשאין לו סוכה, וזה'ק. ובאמת מסתבר דזוקאCSI קשיש לו סוכה ה"ה משובח, חדא י"ל כש"ן דבשאין לו סוכה אינו "מושייח" כלום, ע"ד מש"כ ר' והוא במדדי בה' ציצית (סימן התיקוד), ו.inflate' בב"י ובמג"א ובט"ז בה' ציצית (ס"ו ג') י"ש, דהרא' שלמה מדריש ס"ל שאם גוף נטף * לאש חוט של טלית בשבת, אסור ללבושו עד שתיקונו שאם ללבשו עבר בעשה, ע"ז תשב ר"י דאיתין כן אלא מותר רק מצ"ע לציצית אינו אלא "להתיל" בו ציצית כשילבשם ולא אמר הכתוב בלשון "א' תלבש" בגדי שיש בו ד' נקודות בלבד ציצית וכו', ע"ז אם עבר כוון שאין עתה יכול להטיל בו שהוא שבת וכו', כי"ד ר' במרדכי, י"ש. וא"כ ה"ג י"ל גבי סוכה דזוקא אם ימנע מלהשות מחוץ לסתוכה היה "נסקרו" מצאות סוכה שיכנס לשם ה"ז משובח, ולא כן כשלא ירוח כלום וכגן דין לו שס סוכה וכי"ב דדמי לאדם שיש לו בגדי של ד' נקודות ואין בירוח בו ציצית דמותר ללבוש, דבלאו כי לא יק"ים למצ"ע לציצית, וזה'ק. וכן י"ע' ב"קහלות עקיב"ע ע"ס ב"ב (סימן י') בזה, וקה"י במנחות פ"ג בדה דזוקאCSI קשינען מללבוש לבגד וכי"ב "ירוח מצואה" אח"כ הוא דאסור להכניס א"ע לאונס, ולא כן כשבלאו הci יפסידו דמותר וכו' ע"ה, ותמצוא נחת.

ועוד י"ל דה"ט דהו משובח דזוקאCSI קשיקים ע"ז מ"ע דסוכה, דאל"כ ה"ז מפסיד כמה מצות דרבנן דברכת הנהנים וברכה אחרונה, ובויתר דמסpid לפעמים למצ"ע ד"ושמחת בחגר" דע"ז מונע "שמהה" מליבו באכילת מי' מתיקה ושתייה כדת, וא"כ יצא שכור בהפסיד, ולכאו ע"כ דה"ז "משובח" דזוקא אם ע"ז יק"ים למצאות סוכה, וזה'ק.
(טיפות צופים)

* נא לשמר על קדושת הגליל / מתוך מאגר פרויקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

קֹול תּוֹרָה

רב הראשי א. ג. אונטרמן
ראש הרבנים לישראל

אם מותר לעשות דבר המחייב מצות עשה כאשר אפשר לקיימה.

— הרצאה חורנית בבחכון, הר צבי, שע"ש הגראן' פראנסק זצ"ל

(ביום חוכרון כ"א טלו תשכ"ט) —

פות בלי ציצית, אלא מצ"ע להטיל ציצית
בבגד כוה שלובשו, ולכן כשקרה שא"א לו
 לעשות כן בשבת אין אסור ללבוש את הט-
לית, עי"ש בב"י ספ"י יג.
עו"ז מביא בס' הר צבי כי בס' עמק
ירושע' מקשה על דברי הר"י אלה מגמרא
מפורשת במס' ביצה (דף ז). שם איתא
דאסור לשוחות היה ושור בו"ט שאין לו
עפר מוכן לנכות הדרם. והלא גם שם לא
ת考 בתורה לא משוחות בלי כסוי אלא מצ"ע
לכסות ובכ"ז שאין לו אפשרות לקיים מצ"
ות כסוי אסור לשוחות. עז' מתרץ בס' ע"י
דלא דמי ול"ג, דגביה ציצית אי אפשר בשום
אופן לקיים המצווה בשבת, שהרי קשר עליון
דאורייתי באבל בכיסוי הא אפשר לכיסות
ביו"ט אלא שאין לו עפר מוכן ולכן אסור
לשוחות בו"ט. וההימאה על תרוץ זה ברורה,
שהרי גם ב齊יצית אפשר לו לקיים בטלית
אחרת אלא שאין לו עכשוין אלא טלית זו
זה ממש דומה לדיני כסוי שאפשר לו לכ"י
סוט אלא שאין לו עפר מוכן לכך. עז' מש'
תדל בס' הר צבי למציא דרכ' להסביר את
תרוצו של בעל עז' בהרחיב דבריהם,
כי גבי ציצית שנפסק החות ישנה עכ"ז
שי מצות עשה של שבת המעכבות הטלת
齊יצית היום, וזה מצות שמירת שבת מכל
מלאה ומילא אין עכשוין עליון המצאות לה

כשפתחתי את הספר הר צבי על או"ת,
שיצא עכשוו לארך משכת את עני נקודה
את המצינו מדה גודלה של דרך ארץ
שקדמה לתורה. הנanon המחבר מביא בס'
ט"ז בהלכות ציצית קושיא ותרוץ מאת
הגאון בעל עמק יהושע' (סימן ב') ומפלפל
בדבריו. והנה הקושיא מובנת בנקול והתרוץ
הוא קשה-התבוננה ואינו מתבל על הדעת.
משתול איפוא הגה"מ בס' הר צבי לפרש
בנסיבות רחכ את תירוץו של הס' עמק יהוש-
ע", אם כי עדין ק"ק ומופרש שהמג"א לא
ס"ל כן.

מצאי איפוא לנכון להציג ערכה של
מדה טוביה זו, לעמל כדי לתרץ דברי מחבר
נעלה, שנראים קצת ת מהותים ואני מוטיף
תפילה קרצה: יהיו רצון שמדה טוביה זו
תרחיב ותתפשט בקרב לומדי תורה ועי"ז
בוזאי ירים הקב"ה את קרן התורה ולומדי
בימינו בקרוב.

אחרי מלים אלה הנה לדון בעצם ההלכה
הנידונה שם בס' ט"ז. מובאים שם דברי
הרב"י בשם המרדכי כי הר"ש מדorous אמר
שם נפסק לאיש חות של ציצית מטלתו
שבשת אסור ללבוש בטלית שהרי הלבישה
מחייבתו למצות ציצית ואי אפשר לו לקי-
מה עכשו. וע"ז השיב הר"י דליהא, שהרי
לא כתוב בתורה לא תלبس בגדי של ד' כנ"ז

יעברו שני חדים, האם מותר לו להכנס לביתו ולגור ללא מזווה כשהוא אנו בדבר או מוטל עליו לטלטל עצמו בדירות עראי עד שישיג מזווה?

כמו כן יש לעיין אם מותר לו להכנס לבית שיש חיזב עליו לעשות מעקה לנגן ומפני איזה סיבת אי אפשר לו לעשות שם מעקה — האם זה דומה ליצירתו או לכטוי הדם, לפי הגדרותם של הגאנונים הנ"ל?

אכן לענין נראה לומר הגדרהacha רשות בין יצירה לבסוי הדם וע"ז נובל לפ"ז תור את הספקות שהבאנו עכשו.

ב.

ומוקדם נת힐 בבירור שני הספקות שהוכרנו עכשו, ואח"כ בעצם הנידון, יש הב"ד לענין בין מצ"ע סתם, שהتورה לא הגה דירה שהיא באה לתוך איזה דבר ובין מצווה שמשמעותה כי באה למנוע מה שהוא לא רוצה, וגם כשאין זה מפורש אנו רואים מפרט הלבותיה שיש לה תכלית למנוע מה שהוא, והנה מצות מזווה היא מצוה סתם, ותכלית כדי שבבואה האדם לביתו ובצאתו ממנה יחשוב האדם באמונתו בתקבה"ה ככל הכתוב במצוות. ולכן כשאין לו אפשרות לקיים מציה זו אין איסור עליו שיגור בהביתה, כהסביר הר"י, שלא כמوجب לא תזרע בביתו בילוי מזווה, מה שאין כן במצוות מעקה, שטעמה מפורשת בתורה: «לא תשים דמים בכיתך», הסברא מחייבת שוגם כשאין לו אפשרות לעשות מעקה אסור לו להכנס לביתה, שע"ז ישתמש בהגג ויבאו ח"ו לידי סכנה.

וכן גם מובן ההבדל בין מצות יצירות שלא בא להשם הייקון של איזה דבר בלתי רצוי מנוקדת תוח"ק ובין מצות בסוי הדם, שאם כי אין טעם מפורש בתורה הנה מפרט הלבותיה אנו למדין שלא רצוי מהשפתה תורתה כי דם שחיטתה של חיים ועוף ישאר בלי בסוי, שהרי אם בסוי הרוח פטור מכל-

טיל יצירות, ומכיון שהעשה אינה כאן גם איסור הלבשה שבא מכח העשה אינו כאן. ומסיים דלפי סברא זו אם נפסק החוט בחול אלא שבמקום ההוא אי אפשר להשיג יצירות יהי', אמור לבוש הטלית — וזה שלא לדברי המג"א, שהוא מדמה עיר שלא נמצא בה יצירות לשבת.

אינני מוצא לנכון לדקדק יותר בהסבירו של הר צבי' להרוציו של, עמק יהושע, והרוצה יעין שם בפנים, אלא להוסיפה מלים אחדות לגוף הענן. הערת זו של בעל עמק יהושע נמצאת גם בס' עונג י"ט (סוף סי' א) ומתרכז תרוץ אחר, וגם בתרכז הזה מתקשימים להבינו שאינו מבהיר את החלוק בין מצות יצירות למצות כסוי הדם. העונג י"ט אומר דמה שאסור לשחות בי"ט כאשר לו עפר מוכן הוא כען זהה, לאמר שידיחה את שחיית התחיה או העוף ליום חיל שבו הרי יכול לקיים מצות כסוי, אבל ביצירתו שבל יום ויום הוא חייב בפני עצמו לא שייך לומר שידיחה הלבישה, ונמצא כי אם נאסור לבישת הטלית הריחו איסור בהחולט וכן לא אסרים, שהרי התורה לא אמרה לא תלש בגד של ד"ב בלי יצירות. וזה תמצית תרצו, ומסים: «זה ברור».

אולם במחילה מכ"ת אין חילוק זה. מס' פיק לנו להבינו, שהרי אם אסורים לו לשוחות בי"ט מונעים ממנה שחתה י"ט ומה שינן לומד דחיתה בזוז. השתדלתי להסביר דברי המתברים הגדולים הללו ולצעורי אין הדברים נתפסים כל כך בשכלו. ובעצם ההגדירה הזאת נחוצה גם לכמה מצותachi רות, לדעת אם אסור לעשות פעולה מהחייבו במצוות עשה כשאין בידו לקיים המצווה.

למשל איש הנגר בין הנקרים במדינה רוחקה והשיג לkeys בית דירה מתאים לו ולמשפחתו אלא שאי אפשר להשיג שם מזרע זה, ועד שימצא אפשרות להביא מזווה ממש

שאדם חייב להשתדר ולרדוף עד שיעשה אותה כמו תפילין וסוכה ולולב ושורף, ולאו הן הנקראים חותם, לפי שאדם חייב על כל פנים לעשות. ויש מצוה שאינה חותם אלא דומה לדרשות כגון מזווה ומעקה, שאין אדם חייב לשכן בבית החיב מזווה כדי שיעשה מזווה, אלא אם רצה לשכן כל ימיו באחאל או בספינה ישב, וכן אינו חייב לבנות כדי לעשות מעקה, ראוי להעיר כי רבנו אינו מוכיר מצות ציצית לא לצד זה ולא לצד זה ^{או החרב} אעפ"י שציצית ותפילין נחשבים עפ"י רוב ביחיד. הטעם הוא מפני שיש מעין חיוב להשתדר כדי, שיווכל לקיים מצות ציצית, וכן נחשבת כסוג בפני עצמו.

ולכארה הרמב"ם חולך לשיטתו בזה שמנפרש שבעה לבטל את המזווה כשהוא מר שבועה שלאattef בטלית של ציצית, והקשׁו עליו דהלא אינו מחייב להעתף בט"ל לית בו כדי שיוחייב במצוות. והרב"ז רוצ'ל שמנפרש שיתעתף בטלית בלבד ציצית. אכן בענין זה פרשתי במק"א ואין כאן מקום לה-אריך בה. — שם.

סתום, ואם השותת לא כסלה וראשו אחר חייב הוא לבסתות. ובכן בכיסוי אם לא ישנות יקיים רצון התורה, שאין גם שחיתה זה מגולה, אבל בשישחות ולא יכסה הרי זה בוגוד לר"צון תורה"ל, נג לענין"ל להקל בין ציצית לכיסוי הדם ומגעין מבואר בע"ה.

וכן בכל מצוות שבתורה נוכל לבחון מתוך הגדרה זו, האם היא באה למונע איה דבר שלא רצוי אסור לו לעשות פוללה שתהייבנו במצוות זו כשאינו יכול לקיים אבל במצוות סתם כמו ציצית ומזווה אין איסור לעשות דבר המביאה לידי חיבם גם במקרה שאין אפשרותו לקיים.

וכדי להעיר כי למצות ציצית ישנה מעלה יתרה שמצוות תתקון בגדר של ד' כנ"פות כדי שייחיבנו זיקרים מצוה זו כمفושה בוגירה מנוחות (דף מ"א) דבעידן ריהם מענין כשלא לבש בגדי כוה וممילא לא קיים המזווה.

ומעניין לראות ברמב"ם הלכות ברכות (פרק י"א הל' ב') וז"ל: יש מצות עשה

הרבר אפרים גריינבלט

מעמפים טנסי

בדיני טומאת כלים (א)

וgeb' קשה לדין כן מדבריו. וברמב"ם כתוב בפ"ב מהלכות כלים הל"א: העושה כל... או מן הננייר אעפ" שאי הננייר מקבל טומאה. הריadam עשה כל מנייר בלבד לבד הכלים מקבל טומאה. אבל לשון אעפ" שכתב הרמב"ם ק"ק תא הדין והוא ג"כ בשעוותה כלים משאר דברים כמו מעשת או בעעת דהם עצם אין מקבלים טומאה ואם עשה מהם כל, או הכל מקבל טומאה, וא"כ מה לשון אעפ'?

והעיר בזה בספר דברי לוי דמה חז"ש יש בננייר יותר משאר כלים? אבל במשנה

ניר אין מקבל טומאה אבל אם עשה כלי מניר או הכליל מקבל טומאה. כմבוואר בכלים פ"ז מט"ו: העושה מן הננייר טמא. וכותב שם רב האיגאנון: דעתוין אותו מן מוקן. והרעד"ב כתוב: העושי מעשבים. וב- מגילה פ"ב מ"ב כתוב הרעד"ב: עשי מעשי בים ע"י דבק וכוכבים עליון. ועיין בשוניים לודוד שדייק בדברי התוספות יו"ט, שבעשה כלי מנייר בלבד אין זה מקבל טומאה, עד שיעשה ביחיד מניר ומעור המזחה. אבל באמת אין זה מפורש בתוספות יומם טוב

מסכת ביצה דף ז – אין לשחות ביו"ט מלתקילה אם לא הכנין מבעוד יומם עפר לכיסוי הדם. ולכארה, למה שהדבר לא יהיה מותר לשיטת המודcki, כמו ללקת בגד בלי ציצית ביו"ט? הרי התורה לא אסורה לשחות בily כיסוי הדם, אלא רק ציוותה לכסות. ואם כן, קשה אפשר לכסות ביו"ט הוא פטור מכיסוי, ולשחות יוכל?

1. תירוץ של הרב אייזל חריף (רבן של סלונים) בספר "עמק יהושע"

בציצית – אין אפשרות לקיים את המצווה בשבת ולא נאמרה כלל מצוות קשרה.
בכיסוי הדם – יש אפשרות לקיים את המצווה ביו"ט ונאמרה המצווה רק שפיטה לא יכול לקיימה אם לא התכוון מבעוד יומם. אבל, אילו היה לו אף מוכן מבעוד יומם חיבר לקיים. נמצא שיש חיבר ורך לו אישית אין עפר – והוא אונס. لكن אמור לו לשחות ביו"ט.

שאלת הרב צבי פסח פרנק

הרי במנג אברהム (מקור 3 בדף המקורות) מובהר כי גם בציצית ביום חול – כאשר אין אפשרות פיטה לשחיג ציצית – יכול לבוש די כנפות בלבד לבן. ולכאורה, ביחס לשבת נתון לנו ריש פטור גמור כי לגבי שבת לא חייב להטיל ציצית. לעומת זאת ביום חול כשאנו צעיצית אין זה מכב של פטור מזו המצווה אלא של אונס מליקימה ואסור לאדם להכניס עצמו למכב של אונס והזדר זומה למשיח הדם ביו"ט.

2. תירוץ של ה"עונג יום טוב" סוף סימן א' ושל ה"קהילות יעקב" במסכת Baba בתרא סימן י'

בציצית – את המצווה של היום לא תקון עיי' בכך שמחה את הלבשה של הבגד מתחר, כי בכל יומם ויום יש את המצווה של בונדר. **בכיסוי הדם** – יש אפשרות לקיים את המצווה ע"י דחיתת השחיטה למורה. בדומה לכך, אם אין לו סוכה – ואדם רוצה להחמיר שלא לשחות מוחוץ בסוכה, הוא לא מרוויח כלום, כי לא יקיים את מצוות סוכה ממש, שהרי אין לו סוכה. لكن, זה זומה לציצית בשבת – שאם אין לו הוא יכול לבוש את הבגד בלי ציצית.

מקרה הרוב אונטרמן

גם בכיסוי הדם, יש עניין לשחות היום ולא אחר, כדי שלא להפסיד מצוות עוג יומם טוב?

3. תירוצו של הרב אונטרמן

יש לבחון את הכליה המצווה

בציצית – אין עניין לתורה שאדם לא ילק עט די כנפות בלבד ציצית ואין בכך כל דבר רע שיש למנעו, אלא יש עניין יובי שישים ציצית כדי לזכור את ה'. لكن, כשאין אפשרות לשיט ציצית – אין מניעה ללקת בגד. בדומה לכך, אדם שיש לו בית ואין לו מזווה – אין מניעה שיגור בבית, שהרי אין דבר רע בבית בלי מזווה אלא שיש רצון לזכור את ה' ע"י מזווה. וממילא שאין מזווה – יכול לגור בבלעדיה.

בכיסוי הדם – התורה לא רוצה שהיא דם שפוך ומגולה. אם הוא יcosa ע"י הרוח – זה גם טוב. העיקר שלא יהיה דם גלווי. לכן, גם אם האדם אונס ולא יכול לכוסות בהעדך עפר ביום טוב, אין מקום שיגורם לך שיהיא דם גלווי – ורק שלא שחת.

הקוושי: לפי זה בית בלי אפשרות להשיג מעקה – לא ניתן לגור בו, שכן התוצאה רעה – ונאמר לא תשים דמים בבנית. והנה, במנג אברהム נאמר במפורש כי בבית בלי מעקה כמו בבית בלי מזווה, ניתן לגור. **המיצד?**

תירוץו של הרב שך ב"אבייעזרי"

בכיסוי הדס - מצוות הכיסוי היא חלק והשלמה של מצוות השחיטה. מAMILא, משחרת חיל במצווה ושות ביום טוב, אין יכול להפסיק בעצם. אם אין יכול לסתים – שלא יתחילה כלל וידחה את המצווה ליום המחר.

בציצית - המצווה בשלמותה אינה ניתנת לקיום ולכן פטור מעשייתה. לפי זה מובן שבין מצווה ובין מעקה – אם אין יכול לקיים את המצווה – הוא יכול לגור בבית בלבד, ומושב היימן אמרהס".

נפקחות בין הרב שך לבין הרב אונטרמן

במקרה של בית בלי אפשרות לעשות מעקה.
לפי הרב אונטרמן – זה אסור להתגורר בבית שכזה עד שיימצא המעקה.
לפי הרב שך – אין מניעה לגור בו כל זמן שהוא אונס מלבדות וזה דומה לציצית.